Уҡытыусы: Исламова Зүлиә Хәмзә ҡыҙы

Класс: 5Б .

Дәрестең технологик картаһы

Дәрес темаһы	Лексик тема : **Башҡорт халҡының милли аштары. Ҡымыҙ – файҙалы эсемлек.**
Дәрес төрө	Ҡабатлау, йомғаҡлау дәресе.
Дәрес маҠсаты	**Белем биреү маҡсаты**: тема буйынса уҡыусыларҙың белемдәрен арттыу,Башҡорт халҡының милли аштары менән танышыуҙы дауам итеү. Ҡымыҙ һәм башҡа эсемлектәр менән танышыу. **Үҫтереүсе:** тема буйынса бәйләнешле телмәр күнекмәләрен үҫтереү, өйрәнгән һүҙҙәрҙе телмәрҙә ҡулланыу. Уҡыусыларҙың фекерләү ҡеүәһен үҫтереү. **Тәрбиәүи**: Телгә һөйөү, туған тел һәм илгә , бер-береһенә ҡарата ихтирамлылыҡ тойғолары тәрбиәләү, башҡорт милли культураһына , ғөрөф- ғәҙәттәренә ихтирам тәрбиәләү.
Көтөлгән һөҙөмтәләр:	**Предмет УУЭ һөҙөмтәләре**: тема буйынса яңы һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр өйрәнеү, уларҙы бәйләнешле телмәрҙә Ҡулланыу. **Метапредмет (предмет-ара) УУЭ һөҙөмтәләре**: а) регулятив: уҠытыусы менән берлектә дәрес темаһын, маҠсатын билдәләргә күнегеү, булған белемдәрен барлау, баһалау; б) танып белеү: өлгө буйынса эш итә белеү, өйрәнеү (төркөмләп эшләй белеү, файҙалыһын һайлау); в) коммуникатив: темаға Ҡарата бәйләнешле текст төҙөй белеү, үҙ-ара аралашыу, төркөмдә хеҙмәттәшлек итә белеү.

	Шәхси УУЭ һөҙөмтәләре: үҙаллылыҡ сифаттары үҫтереү, туғандарына, дуҫтарына, класташтарына иғтибарлы, ихтирамлы булыу, этикет белеү.
Йыһазландырыу	Мультимедиа проекторы, аудиояҙма (5 класс уҡыусылары өсөн башҡорт теленән электрон дәреслек? Интернет селтәренән мәғлүмәттәр, Башҡорт милли аштары(ҡымыҙ, сәк-сәк…)
Предмет-ара бәйләнеш	Тормош һабаҡтары, биология, тирә-яҡ мөхитте өйрәнеү,Башҡортостан мәҙәниәте. Рус теле һәм әҙәбиәте менән туранан тура бәйләнеш, рус теле менән дәресте сағыштырып алып барыу

Дәрес этаптары	Уҡытыусы эшмәкәрлеге	Уҡыусылар эшмәкәрлеге	Дәрестең һәр этабында формалаштырылған УУЭ *(регулятив, танып белеү, коммуникатив, шәхси)*
I.Ойоштороу моменты. Уҡыу эшмәкәрлегенә мотивация булдырыу	I.- Һаумыһығыҙ, уҡыусылар! - Хәйерле көн! - Хәлдәрегеҙ, кәйефтәрегеҙ нисек? Һаумы, Ҡояш! Һаумы, дуҫым! Һаумы , минең укытыусым!	Уҡыусыларҙың яуаптары	**Регулятив**: үҙҙәренең уҡыу эшмәкәрлеген ойошторалар; **Шәхси**: белем алыуға, уҡыуға ҡарата, дәрескә ыңғай ҡараш күрһәтәләр. **Танып белеү**: яңы белем алыу кәрәклеген аңлайҙар, үҙҙәренең эшмәкәрлеген планлаштыралар.

	II.**Фонетик-орфоэпик күнегеүҙәр.** - Телебеҙҙе шымартып алайыҡ. Минең арттан ҡабатлағыҙ. **Ға-ға-ға –Әйҙә киттек баҙарға.** **Аҡ-аҡ-аҡ- Килә бит бөгөн ҡунаҡ,** **Әк-әк-әк-Әсәй бешерә сәк-сәк,** **Һыр-һыр –һыр-Атай ҡуйҙы самауыр,** **Быҙ-быҙ-быҙ- Күстәнәстәр алабыҙ,** **Кинәнгәнсе ҡунаҡтарҙы ,** **Аш- һыу менән һыйлайбыҙ.**	Уҡыусылар башҡорт теленең һуҙынҡы һәм тартынҡы өндәрен, һүҙҙәрҙе уҡытыусы артынан ҡабатлайҙар. .	
II.Уңыш ситуацияһы тыуҙырыу (белемдәрҙе актуаллəштереү)	Һеҙ күреп тороуығыҙса бөгөн беҙҙә ябай дәрес түгел. - Борон башҡорттар ҡайҙа йәшәгәндәр әле? -Беҙҙе башҡорт тирмәһенә ҡунаҡҡа саҡырҙылар. - Өҫтәлдә төрлө тәмлекәстәр. - Ни өсөн өҫтәл ҡоралар һуң? - Дөрөҫ, сөнки башҡорт халҡы бик ҡунаҡсыл булған.	Уҡыусылар яуап бирә.	**Регулятив:** уҡыу мәсьәләһен аңлау, ҡабул итеү, маҡсатҡа ярашлы эштәрҙе башҡарыу, ҡуйылған һорауға яуап бирә белеү. **Танып белеү:** кәрәкле мәғлүмәтте текстан ишетеп аңлау. **Коммуникатив:** тыңлайҙар

	- Өҫтәлгә нимәләр ҡуйылған? (Өҫтәлдәге һыйҙы әйттереп сығабыҙ.) -Былар бөтәһе ниндәй аштар инде? **-Башҡорт милли аштары,** дөрөҫ. - Был беҙҙең хазинабыҙ , шулаймы? -Нимә ул хазина?	Уҡыусыларҙың яуап биреүе	һәм диалогка инәләр, әңгәмәгә ҡушылалар **Шәхси**: уҡыу эшмәкәрлегенә мотивация булдырыу, уҡыуға, яңылыҡ белеүгә ынтылыш, ҡыҙыҡһыныусанлыҡ сифаттары формалаша.
III.Уҡыу мәсьәләһен ҡуйыу.	- Шулай итеп, беҙ бөгөн дәрестә нимә тураһында һөйләшәсәкбеҙ? - Үҙебеҙгә ниндәй маҡсат Ҡуябыҙ? **–Башҡорт милли аш – һыу атамаларын, эсемлектәрен иҫтә ҡалдырырға,** -Өйгә эштәрҙе башҡарҙығыҙмы,? -Һеҙгә башҡорт аш- һыу атамаларын ятларға һәм рецепттар төҙөп килергә ине. -	**Башҡорт милли аш-һыуы** тураһында һөйләшәсәктәре тураһында әйтәләр. Уҡытыусы менән берлектә дәрескә маҡсат ҡуялар. Балалар өй эштәре менән таныштыралар.(сығыштар)	**Танып белеү**: логик фекерләү (сылбырын) алгоритмын төҙөйҙәр. **Регулятив:** уҡытыусы менән берлектә дәрестең маҡсатын билдәләйҙәр.

IV.Яңы материалды өйрәнеү. Уҡыу проблемаһын сисеү.	**Әңгәмә.** -Борон башҡорттар нимә менән шөғөлләнгәндәр? -Һәм ошо шөғөлдәр өҫтәлдәрендә сағылыш тапҡан да инде. -Мал тигәндә нимәләрҙе күҙ уңында тотабыҙ? Һарыҡ, ат, йылҡы малы, һуңғараҡ ҡаҙ, өйрәк, тауыҡ… Ни өсөн йылҡы малын , һарыҡ үрсетеү ҡулайлы, йәтеш булған**?** **Һүҙлек һүҙҙәре;** **-Йылҡы-Лошади** **-Бейә-кобыла,** **-Эсемлек- напиток,** **-файҙалы-полезный,** **Шифалы- целебный** **-Һаба- приспособление для кумыса,** -Ни өсөн мин ошо һүҙҙәрҙе һүҙлек өсөн алғанмын? Башҡорт эсемлектәре менән	- Мәҫәлән , **Умартасылыҡ- бал.** **- Игенселек – төрлө ҡамыр аштары,** **- Малсылыҡ иһә ит аҙыктары,** Бейә һөтөнән ҡымыҙ эшләйҙәр, һыйыр һөтөнән – ҡатыҡ, ҡатыктан- айран эшләйҙәр.	**Регулятив:** өлгө буйынса эшләй белеү, төркөмдә эшләй белеү. **Танып белеү:** кәрәкле мәғлүмәтте һайлап алыу, рефлексия үткәрәләр, үҙҙәренең эштәрен яҡлай беләләр, анализ бирәләр **Коммуникатив:** монологик телмәр төҙөй белеү, бер-береһе менән хеҙмәттәшлек итә белеү, үҙ эштәрен анализлау, башҡаларҙы тыңлай белеү, әңгәмәгә ҡушыла белеү формалаша **Шәхси:** һаулыҡ өсөн файҙалы аҙыҡ-түлекте ашау кәрәклеген аңлайҙар, үҙҙәренең һаулығы өсөн яуаплылыҡ тойғоһо арта.

	танышыу. **Дәреслек менән эшләү**: Дәреслектәге 384-се күнегеүҙе башҡарабыҙ.Уҡып тәржемә итәбеҙ.		
V**. Ял минуты**	- Уйын уйнап, ял итеп алайыҡ. Иртә торҙоҡ, кейендек Бейә һауырға киттек. Эйеләбеҙ, бөгөләбеҙ Бейә һауып беҙ бөттөк. Туғыйбыҙ ҙа, туғыйбыҙ Ҡымыҙ тәмле булһын тип, Бер, икене тыпырлайбыҙ Арып китһәк беҙ туғып. Тәмле булды ҡымыҙыбыҙ Бергәләшеп бешкәс беҙ.	Уҡыусылар ял минутын уҡытыусы менән башҡаралар..	**Шәхси:** уйында ҡатнашыу мәҙәниәте формалаша, уҡыу материалына ҡыҙыҡһыныу арта.

VI.Белемде нығытыу(Яңы белемде практикала ҡулланыу)	. **(Әңгәмә**. **Күнегеүҙәр аша белемдәрҙе нығытыу:** **1-се эш** Һеҙҙең алдығыҙҙа аш- һыу һәм эсемлектәр. 1-се рәт-Эсемлектәрҙе, 2-се рәт-Ҡамыр аштарын, 3-сө рәт-ит аштарын айырып яҙып алабыҙ. **Бауырһаҡ, сәк-сәк, буҙа, ваҡ бәлеш, ҡымыҙ, айран, һөт, ҡатыҡ, бишбармаҡ, ҡаҙы, ҡоймаҡ, ҡыҫтыбый, ҡуллама.** **2-се эш** Дөрөҫ итеп тоташтыр карточкаларҙа. **3-сө эш**	Әңгәмәлә ҡатнашалар. Бирелгән эштәрҙе дәфтәрҙәрҙә башҡаралар.	**Шәхси:** тасуири уҡыу күнекмәләре формалаша, уҡыуға ҡарата ҡыҙыҡһыныу **Регулятив:** уҡыу мәсьәләһен (биремен) аңлау, ҡабул итеү, үҙҙәренең эшмәкәрлеген планлаштырыу, ҡуйылған һорауға яуап бирә белеү. **Коммуникатив:** диалог төҙөйҙәр, һорауҙарға яуап бирәләр, башҡаларҙы тыңлай белеү, әңгәмәгә ҡушыла белеү формалаша **Танып белеү:** анализлау, сағыштырыу, алған мәғлүмәтте дөйөмләштереү

	Артыҡ һүҙҙе тап.(Слайдта) **4 -се эш** Ребустар, йомаҡтар менән эштәр.		
VII. Өйгә эш	Яңы һүҙҙәрҙе ятларға, Ҡуллама нимә ул ? белеп килергә, рецептын төҙөргә.	Көндәлеккә өй эшен яҙалар.	**Танып белеү:** кәрәкле мәғлүмәтте һайлап алыу, анализлай, һайлай белеү. **Регулятив:** яңы уҡыу мәсьәләһен ҡабул итә белеү, үҙҙәренең эшмәкәрлеген планлаштырыу. **Коммуникатив**:яңы һүҙҙәр ятлау

VIII.Дәресте йомғаҡлау. Эшмәкәрлеккә рефлексия.	- Шулай итеп, бөгөн дәрестә нимә белдегеҙ? - Нимәгә өйрәндегеҙ? Дәрес башында ҡуйған маҡсаттарға ирештекме?- Алған белемдәрегеҙ тормошта кәрәк булырмы? Уҡыусыларҙы баһалау. **Рефлексия ҡағыҙ биттәрендә.** - Дәрестә алған белемдәрегеҙҙе тормошта ла ҡулланырһығыҙ, тип ышанам. Рәхмәт.	Уҡыусыларҙың яуаптары. Нимәгә өйрәнеүҙәре тураһында әйтәләр .Дәрес башында ҡуйған маҡсаттарҙы иҫкә төшөрөү, баһалау битендә үҙҙәренә баһалар ҡуялар.	**Регулятив**: үҙҙәренең эшмәкәрлегенә баһа биреү, уҡытыусының баһаһына адекват ҡараш формалаша. **Шәхси:** үҙүҫеш, баһалау һәләте үҫә.